

EINDTOETS PRIMAIR ONDERWIJS VERPLICHT: WAT VALT ER TE KIEZEN?

“Het is belangrijk dat een school een eindtoets kiest die bij de schoolvisie past.”

Dr. Gerdineke van Silfhout & Astrid Lubbers

Vanaf dit schooljaar is het voor alle leerlingen van groep acht in het reguliere basisonderwijs verplicht om een eindtoets te maken. Vorige maand maakte staatssecretaris Sander Dekker bekend welke toetsen zijn toegelaten naast de centrale eindtoets ontwikkeld door Cito: dat zijn de IEP Eindtoets ontwikkeld door Bureau ICE en ROUTE 8 ontwikkeld door A-VISION. Basisscholen kunnen dus voor het eerst zelf kiezen welke eindtoets ze gaan gebruiken.

Veranderingen

Taal en rekenen zijn belangrijke voorspellers van het schoolsucces van een kind in de stap naar het voortgezet onderwijs. De eindtoets stelt vast op welk referentieniveau de leerlingen taal en rekenen beheersen aan het einde van de basisschool. Het resultaat op elke eindtoets laat dus zien in welke mate leerlingen van groep 8 de referentieniveaus voor leesvaardigheid, taalverzorging en rekenvaardigheid beheersen. Op basis van deze gegevens volgt een schooladvies voor het voortgezet onderwijs.

Vanaf 2015 maken leerlingen van groep 8 de eindtoets echter niet meer in februari, maar tussen 15 april en 15 mei. Dat is na de aanmeldingsperiode voor het voortgezet onderwijs. En daarmee verandert de positie van de eindtoets. Voortaan is het schooladvies, gebaseerd op de leerprestaties van een leerling over acht jaar, bepalend voor de doorstroom naar het voortgezet onderwijs. De eindtoets kan als second opinion door scholen worden gebruikt bij het bepalen van de keuze voor het niveau van de middelbare school. Daarmee vormt de eindtoets het tweede, onafhankelijke gegeven naast het schooladvies van de basisschool. Voor de scholen is de eindtoets kosteloos, ongeacht welke eindtoets zij kiezen. Het ministerie van OCW financiert de eindtoetsen.

Wat valt er te kiezen

Naast de centrale eindtoets zijn er voor de periode 2014/2015 tot en met 2018/2019 twee andere eindtoetsen goedgekeurd. Wat voegen deze eindtoetsen toe, waar zitten de verschillen en waarom zou een school kiezen voor een andere eindtoets? In dit artikel zetten we de verschillen op een rij en illustreren we de verschillen waar mogelijk met een voorbeeldopgave.

Waarom de IEP Eindtoets?

De leerling staat centraal

De IEP Eindtoets is zodanig samengesteld dat alle leerlingen van groep acht worden uitgedaagd om te laten zien hoe vaardig zij zijn op het gebied van taal en rekenen. Zo begint de IEP Eindtoets met makkelijke opgaven, die oplopen in niveau. Daarnaast is er bij de IEP Eindtoets voor gezorgd dat leerlingen zich volledig kunnen concentreren op de toets. De boekjes zijn namelijk zo samengesteld dat leerlingen de opgaven invullen in de toetsboekjes. Ze hoeven dus niet met verschillende bronnen-, opdrachtboekjes en antwoordformulieren te werken. En bij het onderdeel lezen bijvoorbeeld, staan de teksten altijd links op de pagina en de opgaven rechts, zodat leerlingen niet hoeven te bladeren en dus niet afgeleid worden.

Niet onbelangrijk: de leesteksten bij taal en de rekenopgaven sluiten aan bij de belevingswereld van het kind. Een leestekst over het organiseren van een sportdag in groep 8, of een rekenopgave over korting op kauwgom. Dit helpt kinderen bij het inzicht in waarom ze bepaalde vaardigheden moeten leren. Tenslotte is de toets korter dan de leerlingen tot nu toe gewend zijn. De toets wordt afgenomen op twee ochtenden van elk maximaal twee uur.

Met en wat je wilt meten

Een verschil met de andere eindtoetsen is dat de IEP Eindtoets bestaat uit zowel meerkeuzeopgaven als uit open vragen. Zo kunnen kinderen bij het onderdeel taalverzorging laten zien of ze in staat zijn om het bijvoeglijk naamwoord *houten* op de juiste manier in de zin in te vullen. We meten daarmee de productieve vaardigheden van de leerling.

5 | Vul het bijvoeglijk naamwoord in. Gebruik het woord tussen haakjes.

In die winkel verkopen ze _____ speelgoed. (hout)

Wat je niet wilt meten is dat een leerling het goede antwoord kiest op basis van herkenning of door foute antwoorden weg te strepen. En dat voorkom je in dit geval met een open vraag. Hetzelfde geldt voor rekenen. Een kale som (zonder context) kun je geven met vier alternatieven waarbij de leerling de juiste moet kiezen. Maar je kunt ook een open vraag stellen, zoals in onderstaand voorbeeld. De leerlingen oefenen van tevoren zowel met een open als een meerkeuzevraag.

1 | ▶

$5 \times 175 =$ _____

Taal geen struikelblok

Bij het maken van de IEP Eindtoets is veel aandacht besteed aan de formulering van de opgaven. Zo zijn de vragen bij de rekenopgaven dusdanig opgebouwd dat kinderen die meer moeite met taal hebben, niet struikelen over de vraagstelling.

Taal mag geen struikelblok vormen. Dat betekent dat elk overbodig detail is weggelaten, zoals het voorbeeld met de bustijdentabel laat zien. Lastige plaatsnamen, weekendtijden en uitzonderingen met feestdagen zijn weggelaten. De vraagstelling is kort en bondig en de antwoordalternatieven zijn op eenzelfde manier opgebouwd.

Een kind is meer dan taal en rekenen

IEP staat voor ICE Eindevaluatie Primair onderwijs. In dit programma biedt Bureau ICE naast de IEP Eindtoets ook de IEP Advieswijzer aan. Daarin worden niet alleen de taal- en rekenvaardigheden in kaart gebracht (*hoofd*), maar krijgt de school ook inzicht in andere belangrijke aspecten die een rol spelen bij het schoolsucces van de leerling. Denk bijvoorbeeld aan motivatie, doorzettingsvermogen, leervoorkeuren, plannen en sociaal-emotionele ontwikkeling (*hart*), maar ook

hoe goed een kind is in praktische vaardigheden en creativiteit (*handen*). Al deze vaardigheden bepalen of een kind het goed doet op school en welke begeleiding een

kind nodig heeft. Leerlingen maken de IEP Advieswijzer vóór de afname van de Eindtoets en voordat leerlingen zich hebben ingeschreven voor het voortgezet onderwijs. Daarmee heeft de docent met de IEP Advieswijzer een instrument voor handen om het schooladvies nauwkeurig, objectief en duidelijk te onderbouwen. De IEP Eindtoets en IEP Advieswijzer samen geven daarmee een compleet beeld van de leerling dat verder gaat dan alleen het cognitieve aspect.

BUSTIJDEN				
Uur	Maandag t/m vrijdag buiten de vakanties			
04				
05				
06	01	16	31	46
07	01	16	31	46
08	01	16	31	46
09	01	16	31	46
10	01	16	31	46
11	01	16	31	46
12	01	16	31	46
13	01	16	31	46
14	01	16	31	46
15	01	16	31	46
16	01	16	31	46
17	01	16	31	46
18	01	16	31	46
19	01	16	31	46
20	01	16	31	46
21	01	16	31	46
22	01	16	31	46
23	01	16	31	46
00				

Om de hoeveel minuten gaat de bus?

- om de 4 minuten
- om de 10 minuten
- om de 15 minuten
- om de 17 minuten

Waarom ROUTE 8?

ROUTE 8 is een digitale, adaptieve toets, dus een toets die zich aanpast aan de leerling. ROUTE 8 toetst de verplichte domeinen taal en rekenen die zijn opgedeeld in verschillende deelttoetsen. Het onderdeel functioneren (zelfconcept en werkhouding) is optioneel.

Adaptief

ROUTE 8 is een adaptieve toets. Dit betekent dat de moeilijkheid van elke vraag wordt aangepast aan de vaardigheid van de leerling. Juist beantwoorde vragen leiden tot moeilijkere vragen en vice versa. Leerlingen met een laag vaardigheidsniveau komen zo niet toe aan lastige vragen en leerlingen die beter presteren, slaan eenvoudige vragen over. ROUTE 8 zorgt er op deze manier voor dat het toetsen minder belastend is voor een leerling. De vragen sluiten aan bij het niveau van de leerling en een leerling hoeft met deze werkwijze niet onnodig teveel moeilijke of juist te makkelijke vragen te beantwoorden. Op deze wijze krijgt elke unieke leerling zijn of haar unieke eindtoets, een verschil met de andere eindtoetsen.

Digitaal

ROUTE 8 wordt via internet afgenomen. Iedere leerling krijgt een eigen account met inlogcode. Via een eenvoudig inlogstelsel komt de leerling in een eigen toetsomgeving terecht. In de toetsomgeving kunnen leerlingen zelf de verschillende deelttoetsen aanklikken. De onderdelen mogen in willekeurige volgorde gemaakt worden. Het is dus ook mogelijk om de leerlingen met verschillende onderdelen te laten starten.

De testbegeleider heeft een eigen account waarin tijdens de afname een overzicht wordt getoond van de voortgang van de leerlingen.

Vooraf aan de afname controleert ROUTE 8 samen met de school de ICT-omgeving aan de hand van een benik-geschied-stappenplan. Dit om eventuele problemen tijdens de afname te voorkomen. Blijkt de ICT-omgeving vooraf niet geschikt te zijn, dan zoekt A-VISION samen met de school naar een oplossing.

De afname

ROUTE 8 wordt gemaakt op de computer, laptop of tablet. De afname van de toets duurt 2 à 3 klokuren. Aangezien de toets adaptief is en zich daarmee aanpast aan de leerling, kan de afnameduur per leerling verschillen. Daarnaast kunnen de verschillende onderdelen op meerdere momenten worden afgenomen. Mocht een school over een beperkt aantal computers beschikken, dan kan de toets in kleinere aantallen worden gemaakt.

De opgaven van ROUTE 8 bestaan uit meerkeuzevragen. Vooraf aan de afname ontvangt iedere deelnemende school een instructievideo waarin door cartoonassistenten de leerlingen uitleg wordt gegeven over de afname.

Ieder onderdeel start met een voorbeeldvraag. De opmaak van de vragen bevat slechts de kern. Afbeeldingen of andere toevoegingen worden enkel toegevoegd wanneer dit betrekking heeft op de vraag. Dit zodat de leerlingen zo min mogelijk worden afgeleid.

ROUTE 8 Taalverzorging -

Je krijgt nu een aantal vragen over spelling. Kies het juiste antwoord.

Bijvoorbeeld:
Welk woord is goed gespeld?

- Ijsbeer
- Eisbeer

Succes!

[Start test](#)

Adviestoets ADIT

Naast de eindtoets ROUTE 8 biedt A-VISION een adviestoets aan genaamd de ADIT; de digitale, adaptieve intelligentietoets. De ADIT bestaat uit zeven subtests. Het geeft een betrouwbare indicatie van de verbale en non-verbale intelligentie van een leerling. Zeker in deze periode waarin de advisering naar het voortgezet onderwijs bepaald wordt, kan een onafhankelijk instrument extra informatie bieden voor de onderbouwing.

Een belangrijke keuze

Voor het eerst kunnen basisscholen kiezen uit meerdere, door de minister goedgekeurde eindtoetsen waarvan de kwaliteit is gegarandeerd. Scholen kunnen een eindtoets kiezen op basis van wat zij het liefste willen voor hun leerlingen en wat past bij hun onderwijsvisie. Keuzevrijheid dus!

Meer informatie

Meer informatie over de Centrale eindtoets vindt u op: www.centrale-eindtoetspo.nl

Meer informatie over de IEP Eindtoets vindt u op: www.toets.nl/iepeindtoets

Meer informatie over ROUTE 8 vindt u op: www.route8.nl

Dr. Gerdineke van Silfhout is gepromoveerd op de effecten van taal in studiematerialen op het leesproces en het tekstbegrip van leerlingen. Als toetsdeskundige is zij betrokken bij de IEP Eindtoets en IEP Advieswijzer voor de onderdelen lezen en taalverzorging. E-mail: GvSilfhout@bureau-ice.nl

Astrid Lubbers heeft Jeugdrecht gestudeerd. Momenteel is zij werkzaam als toetsdeskundige bij A-Vision. Zij is projectleider van de eindtoets Route 8. E-mail: ALubbers@a-vision.nu